

УДК 821.161.2

DOI: 10.31475/fil.dys.2019.09.14

ВІРА ПРОСАЛОВА,

доктор філологічних наук, професор

(м. Вінниця)

Поетичний діалог Бориса Олійника з читачем і світом

У статті виявлено діалогічну позицію Бориса Олійника, що була експлікована у віршах за допомогою звертань, присвят, розмовних інтонацій. Встановлено, що автор вступав у діалог із багатьма адресатами: Богом, усім світом, Європою, слов'янами, сербами, Україною, народом, учителями, друзями, рідними, однодумцями й опонентами. Найбільше віршів і щиросердних звірянь поет присвятив матері, яка змушена була після загибелі чоловіка в роки Другої світової війни сама виховувати сина.

Відзначено внутрішній діалогізм художнього мислення автора, який вдавався до автокомунікації, щоб зважити свої життєві кроки, щоб не зійти з обраного шляху. Простежено відкритість громадянської позиції поета, готовність почути іншого: не лише однодумця, а й опонента. Встановлено, що категорія іншого як адресата та співрозмовника реалізована в його ліриці завдяки незлитості голосів усіх учасників поетичної комунікації. З'ясовано, що діалог для Бориса Олійника був формою пізнання світу і самого себе, виявлення своєї життєвої позиції. Введення у вірш «чужого» слова змушувало автора максимально експлікувати позицію адресанта, а прагнення бути почутим – висловлюватися зрозуміло і просто. Зроблено висновок про те, що поетичний текст Бориса Олійника присутній у соціально-духовному контексті нашої доби і знаходить собі все нових співрозмовників.

Ключові слова: *лірика, діалог, адресант, адресат, «чуже» слово, поетична рефлексія.*

«Слово хоче бути почутим, мати відповідь і знову відповідати на відповідь, і так adinfinitum. Воно вступає у діалог, який не має смислового завершення»

Михайло Бахтін

Постановка проблеми в загальному вигляді... Борис Олійник дебютував, усвідомивши гостру потребу висловитися, знайти свого читача-друга, який почує, зрозуміє його переживання і сподівання.

Енергія творення поєднувалася в нього з необхідністю самоутвердження й самоствердження, автологічною манерою висловлювання, що була розрахована на адекватне сприйняття, громадянською активністю, невтомним (за Євгеном Сверстюком) «шуканням правди й чесної позиції», відчуттям величезної сили земного тяжіння, попри космічні пориви своїх сучасників.

Під впливом суспільно-політичних зрушень, що спостерігалися у шістдесяті роки минулого століття, на які припадає творча юність поета, в українській літературі відбувалися помітні зміни: утверджувалися розкутість самовираження, пробивалися задерикуватість, а то й епатажність початківців, молоді автори вражали глобальністю світосприйняття, космічними масштабами художнього мислення. Так, Микола Вінграновський, наприклад, співав колискову Європі та Африці – дітям однієї планети Земля, прагнув переконати, що світу загрожує небезпека, очевидна навіть для малят; Іван Драч посилав свого героя рятувати сонце від кривавого Мефістофеля в «модерному костюмі». Незвичність, масштабність образів була суголосною добі освоєння космосу, науково-технічних здобутків.

У багатоголоссі свого поетичного покоління, до якого належали Дмитро Павличко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Віталій Коротич, Василь Симоненко та інші автори, голос Бориса Олійника не розчинився, а вирізнявся селянською розважливістю, вимогливістю до себе, фольклорною заглибленістю». Відчувши потребу зрозуміти свій час, «не виходячи з нього», а йдучи «назустріч сучасності» (П.Рікер), шістдесятники, по суті, напрацьовували та засвоювали філософсько-естетичну платформу, відповідно до якої філософія цього покоління поставала як «публічна свідомість... свідомість вголос» (М.Мамардашвілі). Така позиція, –наголошувала Людмила Тарнашинська, – передбачала, з одного боку – діалогізування із власним рефлексорним «я», а з другого – з читачем як із «не-я», «іншим» і в його особі – із соціумом, який резонував у художній свідомості дисонансами між ідеалом та суспільно-політичними й соціальними реаліями» [6, с.67].

Борис Олійник в усі часи (навіть найважчі для нього особисто) демонстрував налаштованість на діалог, відкритість життєвої позиції, бо не визнавав неоднозначності чи недомовленості. Для нього найважливішим було, аби його почули і зрозуміли, тому він висловлювався просто і водночас зворушливо: «Я ж працюю, як і працював, не міняючи векторів й орієнтирів. Хотілося б, звичайно, щоб творене було, по можливості, точним знаком часу, в якому і яким

живемо. Зрозуміло, тут торгівля, зиск абсолютно протипоказані. У поета є одна головна цінність – право на правду, з яким він може стояти за свій народ. Якщо він цим правом не користується хоч одну мить – він не поет» [8, с. 19]. За категоричністю та зовнішньою простотою висловлювання в поета відчувалася глибина думки, виваженість суджень, переконаність у тому, що завдання поезії – «залучати когось у співрозмовники, навертати у свою віру, осмислювати світ і себе в ньому» [5, с.42]. Енергія пошуку, осмислення реалізувалася в питальних інтонаціях, зважуванні на «терезах совісті» своєї життєвої позиції.

Формулювання цілей статті... Мета цієї розвідки – виявити діалогічні зв'язки в ліриці Бориса Олійника, простежити, як у його віршах реалізувалася авторська орієнтація на реципієнта, з'ясувати особливості адресата його поетичних рефлексій. При цьому слід ураховувати, що зміна суспільно-політичної ситуації у країні позначалася не так на тональності, як на адресаті поетових висловлювань, адже автор, незважаючи на зміну ідеологічного курсу України як суверенної держави, лишався вірним ідеалам молодості, що й призводило до критичних зауваг на його адресу і з боку опонентів і колишніх колег по перу, які швидко налаштувалися на новий лад і гучно виявляли нетерпимість до інакодумців.

Для осмислення діалогічної проблематики важливими є ідеї Михайла Бахтіна про літературний процес як безперервний діалог авторів, окремий художній твір – як «ланку в ланцюгу мовленнєвого спілкування» [2, с. 178]. У зв'язку з тим, що діалог у ліриці – на відміну від інших родів літератури – має специфічні ознаки, розглянемо його як розмову з іншим, нерідко уявним адресатом. «Виразити самого себе, – наголошував Михайло Бахтін, – це означає зробити себе об'єктом для іншого і для себе самого...» [1, с. 419]. У цьому зв'язку потребує конкретизації категорія іншого, що постає як відмінний від суб'єкта висловлювання тип свідомості, світобачення, світорозуміння. Інший сприймається не просто як «Ти» чи «Він», а як зовсім інше «Я», як унікальний суб'єкт і співрозмовник, який перебуває, як стверджував Михайло Бахтін, у позиції «позазнаходжуваності».

Виклад основного матеріалу... Діалогічні інтенції Бориса Олійника реалізувалися у чіткій конкретизації адресата звертань. Ним поставали Бог («До Всевишнього», «Захисти, Всевишній!», «Молитва («Отче, в Трьєдиності Єдиний...»)), увесь світ, Земля («Світе, Європо, возрадуйся...», «Як же це, вічний світе?», «Земле свята!»), Україна («В день ясний і в ночі горобині, / В рідній чи в далекій стороні – / Ти в моєму серці, Україно, / Думою Шевченка гомониш»), Київ («Возрадуйся,

мій сивочолий Києве, –/ Високий щит слов'янських рубежів»), народ та окрема Людина («Хто його зна, мій покірний народе./ Де наша днесь пролягла борозна?»; «Встань і гряди, Людино...»), історичні особи («Де ж ти, Хмелю»), астральні світила та атрибути рідного краю («Ти даремно впала, зоре...», «Гей, дуби мої – зелені хмарочоси...», «Встаньте, степи!»), атмосферні явища («Покропи мене, дощику...»), абстрактні поняття («О, Пам'яте Води!»), кобзарі («Приторкніться до струн золотих, кобзарі. / Ви повідайте предків святий заповіт...»), учителі (Віра Іванівна Левкович, Олексій Антонович Вовняк), однокласники і, звичайно, мати («Мамо, вечір догоря...», «Сиве сонечко»). Саме до рідної неньки, яка виховала його, дала йому путівку в життя, звернені найтепліші синівські слова:

Там, де ти колись ішла.
Тиха стежка зацвіла
Вечоровою матіолою,
Житом-долею світанковою.
Дивом-казкою,
Юним соняхом,
Сива ластівко,
Сиве сонечко.
[4, с.199-200]

Мати постає втіленням високої духовності, мудрості, незгасної любові до всього живого, невичерпної доброти, невтомною трудівницею, доброю порадицею та берегинею людського роду.

У колі адресатів чільне місце відводилося Всевишньому як найвищій інстанції, духовному батьку і порадику. Звертанням до Бога поет намагався встановити контакт із провіденційними силами, прагнув заручитися їх підтримкою у нелегкій справі, що потребувала надлюдських зусиль в ім'я порятунку України: «О Всевишній – Отче наш єдиний! / Молимо усі і поодиночі:/ Захисти від нас/ Ти Україну/ І самих від себе... українців!» [4, с. 377]. Останнє може викликати подив, однак потреба захищати Україну від українців була зумовлена розумінням дуалізму людського ества, деструктивною позицією, конформізмом співвітчизників.

Усвідомлюючи ницість людської природи, поет апелює до Бога не для того, щоб вимолити собі якісь блага, а для того, щоб утвердитися у вірі, щоб гідно витримати іспит долі й не піддатися спокусі солодкого життя: «Отче, / ти всепрощення віщуеш.../ Я ж Тебе благаю про єдине:/ Не прости мені, коли прощу я/ Тим, що й за «любов до України»/ Вимагають плагу з половини!/ ...Не прости їм./ Господи, – / прошу я! [4, с. 266]. Завдяки повторам виразнюється думка, передається сила

почуттів, акцентується вимогливість насамперед до самого себе, що є ознакою висоти помислів і думок.

Відпусти,
Всевладний,
безголовим.
Що могили потоптали отчі.
Не прости мені,
коли хоч словом
Предківські могили опорочу!
[4, с. 265]

Вірний пам'яті роду, він без надмірної метушні дбає про збереження духовного спадку поколінь. У діалозі з іншими поет визначається, шукає відповіді на важливі для себе питання («Де я? Хто я?»), виявляє свої духовні пріоритети, симпатії й антипатії.

Відверта позиція поета-громадянина була органічною для Бориса Олійника, змушувала його реагувати на події у країні та цілому світі. Він добре розумів, що проголошення незалежної України – це виклик проімперським силам і нелегке випробування для молодого держави на шляху пошуку свого місця у Всесвіті:

Світе єдиний, не куплений, – Руки, мов крила, здійми, Ніжно, як батько, із купелі Юну державу прийми [4, с. 261].

Звертанням до світу поет висловлює сподівання на розуміння і підтримку, які так потрібні молодій державі на етапі її становлення в розбурханому катаклізмами світі. Як громадський діяч поет багато зробив для залагодження міжетнічних конфліктів, уникнення збройного протистояння, збереження мирного життя слов'ян. Він завжди підкреслював, що самі народи мають вирішувати свою долю, визначати свій шлях. У період курсу на євроінтеграцію поет обстоював своє право на правду: «Відкриті наші предківські чертоги / Усім,/ хто має помисли незлі./ Прийдіте з миром!/ Та, заради Бога,/ Не вчіть нас жить на батьківській землі» («Європі»). Селянська розважливність, неквапливість дозволяли лишатися при своїй думці навіть тоді, коли інші бездумно підхоплювали чужі гасла, не завжди розуміючи їх суть і потенційні наслідки.

Адресатом поетових рефлексій були як конкретні люди («Миколі Кибальчичу», «Платону Вороньку», «Олесеві Гончару», «Пісня (М.Рильському)», «Кайсину Кулієву»), так і збірні образи («Афганцеві», «Товариству», «Гей, слов'яни!»). Вказівка на конкретного чи збірного адресата комунікації підтверджує орієнтацію на читача, діалогізм художнього мислення поета. Звертання до конкретної особи дає можливість висловити свої міркування про певну, відому обом життєву

ситуацію, залучити реципієнта до спільного з ліричним суб'єктом пошуку істини, розв'язання важливих проблем свого неспокійного часу.

Нерідко присвята допомагає визначити орієнтовного учасника комунікації. Так, скажімо, вірш «Прокиньсь, нарешті...» поет присвячує Олександрові Сизоненку, намагаючись переконати друга в марності очікування, в необхідності дій:

Народе із трипільських заporогів,
Древніших за святий Єрусалим, –
Та скільки ж можна на чужих пророків
Молитися, не вірячи своїм?! [4, с. 333]

Ця думка адресується не лише конкретному письменнику, з яким поет мав дружні взаємини, а насамперед колективному «ми», засліпленому блиском чужих гасел, за якими менш помітними виявляються національні цінності.

Потенційних співбесідників автор знаходив в особі великих попередників: Григорія Сковороди («Зацний філософе Григорію Савичу...»), Тараса Шевченка, Івана Франка, Олександра Пушкіна («Чотири посвяти безсмертним»), Миколи Гоголя («Великий Гоголю...»), з якими поет вступав в уявний діалог, підтверджуючи спадкоємність традицій. Звертання до авторитетних діячів культури були зумовлені потребою виходу за межі власної екзистенції, засвоєння і накопичення важливого для себе досвіду попередників». Знання ставало таким чином ставленням людини до зовнішнього, а ставлення Того-самого – до Іншого, де Інший, зрештою, втрачає свою інакшість, стає внутрішнім у моему знанні» [9, с. 198]. Те, що було засвоєне суб'єктом, тепер втрачає свою відмінність, адже пропускається крізь призму власного Я.

Суть діалогу виявляється в незлитості Я та іншого, адресанта та адресата. Нерідко адресат мав умовний характер, якщо ліричний суб'єкт, наприклад, прагнув пізнати самого себе. У вірші «Гей, дуби мої...» відтворено, по суті, процес осмислення пережитого:

Щось у білім... Хто се в білім?
Хтось у білім...
А мені на осінь – жовтий лист.
Киньте, врешті! Ви коли-небудь любили?
Ви кого-небудь любили, мораліст? [4, с. 88]

Перший рядок відтворює процес пізнання: око бачить щось, але це щось ще не ясне, але зрозуміло, що це живе створіння. І відразу виникає питання: «Хто се білім?». І ясно, хто це. Це та людина, до якої линуло серце ліричного героя. І раптом він ніби опам'ятовується: йому ж не сімнадцять! Хіба про це йому згадувати на схилі літ? Можливо, і про це. І ліричний герой вступає в полеміку з уявним моралістом, щоб

відстояти своє право на особисте життя.

Значна частина віршів Бориса Олійника має діалогічну форму: «Поговоримо, мати...», «Давайте, діти!», «Про хоробрість», «Говорили-балакали дві верби за селом...», «Летів до тебе турманом через моря і дні» та інші. У формі діалогу будується і вірш В оборону хліба», адресований юнаку, який зневажив людську працю, буцаючи хліб, мов футбольний м'яч. Поет, який знав йому справжню ціну, обурюється вчинком юнака, адже для нього – це святотатство, проте при цьому він уникає авторитарності висловлювання, зберігає батьківські, довірливі інтонації, бо прагне зрозуміти іншого, чужу свідомість, внутрішній світ завзятого футболіста:

Юначе мій, чиєсь мами сину, Зодягнений на джинсовий мотив... [4, с. 63].

Вірш відзначається максимальною експлікацією смислу, адже автор прагне надати своєму висловлюванню предметно-сислової аргументованості, підпорядковує спробі переконати юнака цілий арсенал художніх засобів, бо для нього у хлібові «народна світиться душа» [4, с. 64]. Діалогічний за своєю будовою, цей вірш не дає однозначної відповіді на питання про шляхи подолання конфлікту між представниками різних поколінь, визначає передумови для порозуміння, адже поет зумів уникнути різко негативних оцінок на адресу юнака, аби не викликати в нього агресивних намірів. Діалог у вірші не знаходить смислового завершення, бо не містить відповіді юнака. Читач у цьому випадку має право домислити відтворену ситуацію, виходячи з власного життєвого досвіду та уподобань.

Діалогічною спрямованістю відзначається вірш «Хто його зна...», що будується у формі роздумів про українську вдачу. Саморефлексія постає передумовою самопізнання, прояснення життєвої ситуації. Лейтмотивне «хто його зна», адресоване різним колам реципієнтів (патріотам, еліті, народу, добірному товариству), дозволяє увиразнити драматичну ситуацію, в яку потрапив український народ. Двозначність відтворюваної ситуації виявляється в нерозумінні реального стану справ у країні, невизначеності ідеологічних орієнтирів, пасивності тих, хто взявся вести інших.

Хто його зна, патріоти завзяті,
З ким ви засиділись так допізна,
Що й не втямки, чи ми ґазди у хаті,
Чи в козачках у новітньої знаті, –
Хто його зна? [4, с.341]

Цей монолог містить пошуки відповіді на чиєсь питання чи решліку, стає, по суті, полілогом, щоправда уявним, коли адресат постає

в іншій іпостасі». Кожний діалог відбувається ніби на тлі відповідного розуміння незримо присутнього третього, який стоїть над усіма учасниками діалогу (партнерами)» [1, с.421], – вважав Михайло Бахтін. На вищого адресата, який зрозуміє та оцінить сказане, повсякчас орієнтувався поет. Поліфонічна форма вірша дозволяє йому відтворити різноманітні думки, передати різні ідейні позиції, розкрити багатство смислів, що народжуються на перетині різних поглядів на події.

Автор намагався встановити контакт з реципієнтом, щоб розкрити йому своє особистісне бачення подій, транслювати ті смисли, які відкрилися йому і якими він тепер охоче ділився з читачем». Це впливає з природи слова, яке завжди хоче бути *почутим*, завжди шукає відповідного розуміння і не зупиняється на *найближчому* розумінні, – підкреслював Михайло Бахтін, – а пробивається все далі і далі (необмежено)» [1, с. 421]. Знаходить у нових поколіннях читачів своїх співрозмовників, озиваючись у піснях, музиці, добрій пам'яті людей. Вже стали популярними пісні на слова поета: «Пісня про матір», «Мати наша, сивая горлиця», «Забіліли сніги», «За рікою тільки вишні», «Сиве сонечко» та багато інших. Музику на вірші поета писали Олександр Білаш, Платон Майборода, Іван Карабиць, Анатолій Горчинський, Ігор Поклад, Микола Корецький, Борис Буевський та інші композитори.

«Поезія Б. Олійника здатна викликати оце святе відлуння стривоженості, пробуджувати відповідальне почуття особистої вини за недосконалість нашого суспільного буття [...]», – підкреслювала Лада Федоровська вплив поетового слова. – Адже враження таке, що поет не напучує і навіть не закликає, а мовби стає поряд і бере на себе найважче. І ефект такий односпайно-відчутний, що мимоволі стверджуєшся в переконанні: залишаючись літературою дуже високого класу, вірші Б.Олійника мають здатність мовби фізично вростати в життя людей, стаючи його невід'ємною кровною часткою»[7, с.37]. Тією невід'ємною часткою, до якої хочеться повертатися – за підтримкою, розумінням, доброю порадою.

Висновки... Борис Олійник був творцем діалогічного поетичного тексту, відкритого для сприйняття і розуміння, позначеного пошуками істини та своїх однодумців у світі. У ліриці діалог реалізувався в розмові з іншим, з самим собою як іншим, коли «теперішній суб'єкт у минулій мові добачав імпліцитну відповідь як відповідь на запитання, яке він знайшов тепер і поставив» [9, с. 519].

Коло поетових співрозмовників широке: Бог, цілий світ, Європа, слов'яни, серби, Україна, народ, людина, колишні вчителі, друзі-письменники, мати, діти, син та багато інших названих і неназваних

адресатів. Діалогічний потенціал ліричних творів реалізувався повною мірою тоді, коли в діалог з автором вступав читач, який віднаходив у них поживу для душі, відповіді на важливі для себе і свого часу питання, відчитував усе нові смисли, адже мистецькі твори передбачають безкінечність їх осягання й відчуження. Поетичний текст Бориса Олійника присутній у соціально-духовному контексті нашої доби, знаходить собі нових співрозмовників – усіх, хто не байдужий до проблем української нації і цілого світу.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістиці. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доп. Львів: Літопис, 2001. С. 416–422.
2. Бахтін М. М. Проблема речевих жанров. *Собрание сочинений в семи томах.* Работы 1940-х – начала 1960-х годов. Т.5. М.: Русские словари, 1997. С. 159–206.
3. Левінас Е. Філософська детермінація ідей культури / Еманюель Левінас. *Між нами: дослідження, думки-про-іншого* / пер. з фр. В. Куринський; ред. М. Погребинський [та ін.]. К.: Дух і літера, 1999. С. 197–206.
4. Олійник Б. Вибране. Поезії. Поєми / Борис Олійник. К.: Етнос, 2009. 636 с.
5. Олійник Б. Планета Поезія: Роздуми, статті, портрети / Борис Олійник. К.: Дніпро, 1983. 190 с.
6. Шевченко М. Пролог з ХХ століття / Михайло Шевченко. *Олійник Б. Вибране. Поезії. Поєми.* К.: Етнос, 2009. С. 5–25.
7. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: аберація явища у постмодерному прочитанні / Людмила Тарнашинська. *Слово і Час.* 2006. № 3. С. 59–71.
8. Федоровська Л.К. По-земному – про високе. Літературно-критичний нарис / Лада Костянтинівна Федоровська. К.: Рад. письменник, 1985. 200 с.
9. Яус Г. Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна герменевтика / Г. Р. Яус ; пер. з нім. Р. Свято і П. Тарашук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. 624 с.

References:

1. Bakhtin M. Problema tekstu u lingvisticy [The problem of text in linguistics], *Antologiya svitovoyi literaturno-krytychnoyi dumky XX st* [History of world literary criticism of XX century]. L'viv: Litopys, 2001. Pp. 416-422 [In Ukrainian].
2. Bakhtin M. Problema rechevykh zhanrov [The problem of communicative genres], *Bakhtin M. M. Sobranije sochinenij v semi tomakh. Raboty 1940-kh – nachala 1960-kh godov* [Bakhtin M. M. Selected works in seven volumes. Works of 1940 – early 1960-s]. Vol. 5. Moskva: Russkijeslovari, 1997. Pp. 159-206 [In Russian].
3. Levinas E. Filososfs'ka determinaciya idej kul'tury [Philosophical

determination of idea of culture], *Levinas E. Mizhnamy: doslidzhennya, dumky-pro-inshoho* [Levinas E. Between us: studies, thinks-about-alien]. Kyiv: Dukhilitera, 1999. Pp. 197-206 [In Ukrainian].

4. Olijnyk B. Vybrane. Poeziyi. Poemy [Selected works. Poetry.Poems]. Kyiv: Etnos, 2009. 636 s [In Ukrainian].

5. Olijnyk B. Planeta Poeziya: Rozdumy, statti, portrety [Planet Poetry: essays, articles, portraits]. Kyiv: Dnipro, 1983. 190 p [In Ukrainian].

6. Shevchenko M. Proloh z XX stolittya [Introduction from XX century], *Olijnyk B. Vybrane. Poeziyi. Poemy* [Olijnyk B. Selected works. Poetry.Poems]. Kyiv: Etnos, 2009. Pp. 5-25 [In Ukrainian].

7. Tarnashyns'ka L. Ukrayins'ke shistdesyatnyctvo: aberaciya yavy'shha u postmodernomu prochy'tanni [Ukrainian writers of Sixties: aberration of phenomenon in postmodern reception]. *Slovoi Chas* [The Word and The Time], 2006, No. 3, Pp. 59-71 [In Ukrainian].

8. Fedorovs'ka L. K. Po-zemnomu – pro vysoke. Literaturno-krytychnyj nary's [Simply – about the absolute. Literary-critical essay]. Kyiv: Radyans'kyj pys'mennyk, 1985. 200 p [In Ukrainian].

9. Jauss H. R. Dosvid estetychnoho spryjnyattyai literaturna hermenevtyka [Experience of esthetical reception and literary hermeneutics]. Kyiv: Vydavnyctvo Solomiyi Pavlychko «Osnovy», 2011. 624 p [In Ukrainian].

Summary

Vira Prosalova

Boris Olijnyk's Poetic Dialogue with the Reader and the World

The article highlights the dialogical position of Boris Olijnyk, revealed in verses due to appeals, dedications, conversational intonations. The author appeared to start the dialogue with many addressees: the God, the whole world, Europe, Slavs, Serbs, Ukraine, people, teachers, friends, relatives, like-minded people and opponents. Most of the poetry and sincere love of the poet are dedicated to his mother, who was forced to raise her son after the death of her husband during the Second World War.

The internal dialogue of the author's creative thinking, who resorted to the autocommunication, was noticed for measuring his life steps to follow the chosen path. The paper shows the openness of the poet's civic position, his willingness to hear the other: not only the like-minded, but also the opponent. It is determined that the category of another as the addressee and the interlocutor is realized in his lyric poetry due to the indistinct voices of all participants in the poetic communication. The paper casts light on that the dialogue for Boris Olijnyk was a form of the world knowledge and himself, revealing his vital position. Introducing stranger's words in the poem forced the author to explicate the position of the addressee at maximum, as well as the desire to be heard made him speak clearly and simply. In conclusion, the poetic text of Boris Olijnyk is present in the social-spiritual context of our time and finds supporters.

Keywords: *lyrics, dialogue, addresser, addressee, «foreign» word, poetic reflection.*

Дата надходження статті: «12» березня 2019 р.

Дата прийняття до друку: «04» квітня 2019 р.